

<https://www.helsinki.org.ua/articles/pravo-na-ohoronu-zdorov-ya/> (дата звернення: 03.05.2023)

3. Герц А. «Медична помилка» як юридична категорія. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. № 61. С. 296–300.

4. Мостовенко О.В. Поняття, ознаки та класифікація лікарських помилок. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 37–40.

5. Chong S.-A. When doctors make mistakes. *Caesbook ASIA*. 2014. Vol. 22. Issue 2. P. 10–11.

6. Medical errors – not only patients’ problem. *PubMed Central (PMC)*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3400923/> (date of access: 06.05.2023).

7. *Language selection. European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/health/ph_information/documents/eb_64_en.pdf (дата звернення: 06.05.2023).

8. Глуховський В. В. Огляд міжнародного досвіду щодо реалізації прав громадян і пацієнтів на якісну медичну допомогу: Велика Британія. *Головний лікар*. 2002. № 8. С. 64–66.

9. Оніщенко О. В., Єрзаулова В. В. Медична помилка: правовий аспект. *Юридичний вісник*. 2013. № 2(27). С. 92–96.

УДК 341.43:347.63

Анна КАРА, Тетяна КОЗИНА,
здобувачі вищої освіти ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор
Валентина МИРОНЕНКО

ДЕПОРТАЦІЯ ДІТЕЙ З УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

24 лютого 2022 року розпочалася повномаштабна військова агресія російської федерації проти України. Вже з початку березня стали надходити повідомлення про примусовий вивіз громадян України з територій, які були окуповані до 24 лютого 2022 року. Пізніше з'явилися повідомлення про їх депортацію в російську федерацію та республіку білорусь. Вивезення відбувалося з районів активних бойових дій і з прифронтових населених пунктів Київської, Чернігівської, Харківської, Сумської, Запорізької, Донецької, Луганської, Херсонської областей, які перебували під контролем російських військових.

Однією з найактуальніших проблем є вивезення українських дітей на територію російської федерації, зокрема тих, які мають відповідний правовий статус. Депортовані діти можуть бути умовно розділені на кілька груп: перша - діти, які були евакуйовані на територію російської федерації разом із своїми законними представниками (батьками, близькими родичами, опікунами і т. д.); друга - діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, і які мали відповідний статус перед початком повномасштабного вторгнення; третя група - діти з інвалідністю, які мають законних представників і, станом на 24 лютого 2022 року, перебували в закладах цілодобового нагляду; четверта - діти-сироти та ті, кого було позбавлено батьківського піклування через дії російської федерації: батьки таких дітей були вбиті, не пройшли "фільтраційні табори" або були розлучені з дітьми через відсутність документів, що підтверджують батьківство.

Безумовно - примусове переміщення та депортація дітей є порушенням положень Конвенції ООН про права дитини, зокрема статей 8 та 21, якими встановлено обов'язки держав поважати право кожної дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки. Держави мають утримуватися від протизаконного втручання в ці аспекти життя дитини.

Крім того, Конвенція визначає обов'язок держави забезпечувати, щоб усиновлення дитини відбувалося тільки за умови компетентної згоди відповідних органів влади. Ці органи повинні враховувати статус дитини щодо батьків, родичів і опікунів. Отже, дії, спрямовані на примусове переміщення чи депортацію дітей, які порушують ці принципи, є такими, що не відповідають міжнародним стандартам прав дитини.

Міжнародне гуманітарне право встановлює особливий захист для дітей, і держава-окупант має взяти на себе відповідальність за забезпечення цього захисту. Згідно зі ст. 50 Конвенції про захист цивільного населення під час війни, держава-окупант забороняє змінювати громадянський статус дітей або включати їх до списків підконтрольних їй формувань або організацій. Вона також зобов'язана здійснити всі необхідні заходи для полегшення процедури встановлення особи для дітей та реєстрації їхніх сімейних зв'язків. Ст. 78 Додаткового протоколу визначає заборону переміщення дітей до іноземних держав, за винятком ситуацій, пов'язаних із невідкладними медичними причинами. Важливим аспектом є те, що таке переміщення повинно бути тимчасовим.

У разі евакуації дітей держава має вжити найбільш можливих зусиль для встановлення родичів або опікунів та отримання їхньої письмової згоди. У випадку, якщо родичі або опікуни не можуть бути знайдені, вимагається письмова згода на евакуацію від осіб, які несуть відповідальність за опіку над дітьми згідно з законом.

Враховуючи необхідність тимчасовості евакуації, держава, що проводить цю дію, повинна докласти всі можливі зусилля для спрощення подальшого повернення дітей до їхніх сімей. Загалом, переміщення дітей допускається лише за участі держави громадянства дитини. З метою полегшення цього повернення необхідно надавати вичерпну інформаційну картку на кожну дитину, яка була евакуйована, до Центрального довідкового агентства Міжнародного комітету Червоного Хреста. Зауважимо, що росія не виконує жодної з цих умов.

Важливо враховувати, що стаття 78 Додаткового протоколу I забороняє переміщення дітей, які не є громадянами держави, що здійснює таке переміщення, без законної підстави. Таке переміщення також вважається порушенням, якщо дозвіл отримано шляхом використання примусу над особами, що несуть відповідальність за дітей. Звернення до бажань чи згоди самих дітей у цьому контексті не є визначальним, оскільки, у зв'язку зі своїм статусом, діти не можуть надавати таку згоду.

Переміщення дітей, здійснюване російською федерацією, порушує всі вимоги, визначені міжнародним гуманітарним правом, оскільки відсутня законна підстава для такої евакуації. Крім того, росія не виконує вимог щодо отримання необхідних дозволів від відповідальних осіб та повідомлення держави громадянства про необхідну інформацію про дітей для їхнього подальшого повернення. Такі дії можуть бути кваліфіковані як злочин депортації та примусового переміщення.

До того ж, маємо всі підстави стверджувати, що дії рф мають всі ознаками геноциду згідно зі статтею 6 і (е) Римського статуту. Основні елементи цього злочину включають: примусове переміщення однієї або більше осіб; особи, що підлягають переміщенню, належать до конкретної національної, етнічної, расової чи релігійної групи; мета полягає в повному чи частковому знищенні такої національної, етнічної, расової чи релігійної групи; особи були передані з однієї групи в іншу; особи, які підлягають переміщенню не досягли 18 років; такі дії вчинені в контексті вираженої практики подібних заходів, спрямованих на знищення такої групи, або самі по собі становлять таке знищення.

З урахуванням того, що українських дітей віддають на усиновлення російським громадянам, включаючи випадки, коли у дітей є родичі в Україні, і процедура усиновлення громадянами росії є спрощеною, російська влада намагається нав'язати російське громадянство дітям. Крім того, проводяться заходи "перевиховання", спрямовані на імпозицію російської мови та культури, з метою остаточного відокремлення таких дітей, знищення їхнього зв'язку з групою та обмеження можливості повернення в Україну. Такі дії також ставлять за мету припинити відтворення цілого покоління представників української національної групи та перетворення дітей на ворогів власної нації.

У світлі кричущих порушень прав українських дітей через їхню незаконну депортацію з окупованих територій України, Україні надзвичайно важлива підтримка від міжнародних правозахисних організацій, адже саме час всім разом вжити необхідні заходи для припинення цих порушень, а також для повернення українських громадян на їх Батьківщину з подальшим притягненням винних осіб до юридичної відповідальності.

Список використаної літератури:

1. Депортація громадян України з території ведення активних бойових дій з тимчасово окупованої території України на територію Російської Федерації та Республіки Білорусь. Аналітичний звіт. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2023/01/deportation_ukr.pdf.
2. Діти війни. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/about-us/>
3. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
4. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

УДК 347.921.3

***Андрій ПЕТРОВСЬКИЙ,**
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ТРЕТІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Статтею 3 Конституції України визначено головний принцип державної політики в галузі забезпечення прав людини і громадянина. Відповідно до ст. 21 Основного Закону України права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [1]. Одним із фундаментальних прав людини є право на судовий захист і на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, яке з-поміж інших гарантованих Конституцією України прав є складовою конституційно-правового статусу як сукупності правосуб'єктності людини, її прав, свобод і обов'язків та і їх гарантій.

Реалізацію цивільних прав та обов'язків забезпечує цивільний процес, яким регулюється вирішення цивільних спорів. З-поміж учасників цивільних процесуальних відносин окрему групу становлять особи, які беруть участь у розгляді справи. Залежно від виду провадження цивільного судочинства виокремлюють специфічних суб'єктів, котрі